

ՀՈԳԵԿԱՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

(ՕՐԱԳՐԷՍ)

Ո՛րքան անուշ է շաբաթական հանգստի օրը...:

Վեց օր պայքարել է վերջ հոգիի սպանութեան դէմ՝ մարդ կ'ախորժի անկիւն մը քաշուիլ, հանգչիլ, երազել, ապրիլ...:

Այո՛, աղուորս, հոգիի սպանութեան: Գեռ երէկ կէսօրուան մօտ էր, չտեսա՞ր հոգիիդ մահացումը: Մահ մը՝ իր պաղ հպումներովը՝ քեզ անգամ՝ մըն ալ գերեզմանները չմօտեցուց...:

Չմեռա՞ր՝ երբ մտով, ուկորով, ալքով շողախուած մարդակերպ անասուն մը իր ոսկիները փայլեցուց քու աչքիդ ոսկիներ, քու մատներուդ արուեստովը քով քովի եկած ոսկիներ: Իսկ դո՛ւն կը տառապիս, շրթներդ կեղծ խօսքի ու ալտերդ քծնող ժպիտներուն մարդանքին կը ստիպես...: Իսկ դո՛ւն, հեռու քու երազիդ հմայիչ տրահումներէն, քարոտ ճամբաներու չարչարանքովը կը մեռնիս՝ ապրելու համար...:

Այո՛, աղուորս, յանցաւորը դո՛ւն ալ չես...: Քու ցեղիդ ստեղծագործող, տոկուն, հրաշալի ուղին՝ քեզ ալ օր մը քարափ պիտի հասցնէ... հաւատա՛, կ'երգնում բոլոր աստուածներու անունով...:

Եւ չէ՞ որ՝ աստուծոյ լեցուն կապոյտ երկնքով լուսնի աղեղին տակ՝ կապոյտ ժպիտով նաւապետը իր նաւուն զեկին փակած յառաջ կը քշէ մեքենան: Իրարու ետեւէն պար բռնող կաթի փրփուրներուն մէջէն՝ նաւը կը սուրայ, կը սահի, գէտի գաղտնիքը կապոյտին...:

Ու որոտում, մըրի՛կ, փոթորի՛կ:

Նաւապետը յաճախ ի գուր կը պայքարի իր ճակատագրին դէմ...: Գիտնաս

թէ՛ նաւուն կուշտին խրուող անծանօթ կոհակներուն սարսափէն վերջ՝ ցամաք հասնող նաւապետներ ալ կան: Ու նոյն խակ՝ կապոյտ խորութեան մէջ մահը, դեկավարին համար մահերու ամենէն աղուորը չէ՞ արդեօք...:

Ո՛րքան անուշ է լսիկ ոգեկոչումը մեր խէշալի երազին. հոն խնդալ, հոն պարել, հոն երգել, հոն մեռնիլ վերջապէս... ու այս մահը՝ ծովահարներուն գիրկը նետուող նաւապետին մահուան չի՞ նմանիր: Ու այս մահը՝ նախաստիկութի խկապէս հաւատացող, միամիտ ու տառով խակ երջանիկ զինուորին խեղճ մահուան չի՞ նմանիր...: Աղուոր, շատ աղուոր մահ մը, որուն պատրանքը՝ քեզի եւ քեզի պէսներուն՝ դպրոցի գրասեղանները մեռաքսի թելերով հիւսեցին... գիտեմ:

* * *

Ո՛րքան անուշ են այն վայրկեանները, երբ պատուհանիս մօտ, գրասեղանին վրան փռուած՝ կը թաղուիմ թուղթի ծալքերուն մէջ: Քանի մը էջ ֆրանսերէն. փարիզահայ թերթերու գաղափարական բաղխում. ու կը բանամ ծրարը Ազգաբաժնիս. հոն ալ՝ Պատրիարք, թաղական, տուայտում, հեղինակ, կաշկանդում...:

Առիւծը՝ երկաթէ ձողերով շրջապատուած՝ իր երբեմնի ժայռերը, անտառները պուտ պուտ կուլայ...:

Շաբաթը անգամ մը՝ «Շրջիկ» քիչիկ մը համ հոտ կուտայ թերթին: Արեւելեան ու լեհական գրականութեան պատ-

մուտքներու թարգմանութիւններն ալ հաճոյքով կը կարդամ:

★ ★ ★

Ձայնագրի եւ անթելի խաղաղ ձայները ջիւերուս կը դաշին:

Օրաթերթերու աչք չնետած, վարի արջը, երանութեան մէջ թաղուած—նալարավաճառէն զնուած երանութիւն—նորէն ձեռք առաւ ձայնագիր սկաւառակները: Զը՛նկ, զը՛նկ... Եւ ի՛նչ հաւաքածոյ...: Փողոցներու անկիւնները ծախուող երգերու գոհճիկ ու բողացած բառերովը դուրս ժայթքող խնդուքները՝ ուղեղը կը սղոցեն...:

★ ★ ★

Ո՛րքան անուշ է աղուոր արեւ մը ունենալ, երբ մարդ ձիւնի սառոյցի կը սպասէ: Անոնք խոնաւութեան վրայ ճերմակ արեւ մը կը ծաթի աշտօր:

Չեմ գիտեր ինչու, շատ անգամ գիրքը ձեռքէս ձգած արմուկներս սեղանին տակով, գլուխ ամբարձնելով մէջ կ'առնեմ: Իրաւ որ՝ մութին մէջ գաղափարներու յիմար արցակ մը քակելը աւելի հեշտ է ինձի համար...:

★ ★ ★

Երգ մը...

Լարերը իրենց հմայքն ունին. բայց ես կը պաշտեմ մարդկային ձայնը: Ինչո՛ւ նորէն Անահիտը ձեռքէս վար սահեցաւ... Քերթուածի մը տալանդութեան չափ, յաճախ նախընտրած եմ գինովութիւնը երգին...:

Երգ մը...

Կանացի հիմնալի ձայն մը կուգայ հեռէն: Մեզմ, տխուր, ու երբեմն փութարկող, պայծառ ու հաճելի է ան աղանջիկ:

Ծափ ախտի զարնէի, վախցայ սենեակիս լուծիւնը խանդարեւութեամբ: Վախցայ, ու զղջացի. երանի՛ թէ բոլոր ուժովս ծափահարէի: Ամենէն համեստ արուեստագէտն անգամ ծափեր չե՛րագեր միթէ. ծափեր միայն. ու յաճախ ամբոխը ան ալ կը խնայէ իրեն...:

Երգ մը...

Ամէն շաբաթ միեւնոյն ժամուն կը սպասէի երգը անճանօթին:

Ու ձայնը կը թրթռար, կը մեղմանար, կը մեռնէր կարծես...: Ամէն ապրող իր երգը չունի՝ արգէն: Մարդիկ շատ հինէն ի վեր իրենց ցաւն ու խրախճանքը երգով չե՛ն յայտնէր: Շատ լաւ կը յիշեմ թէ գեղը երիտասարդ մեռնողի մը, թաղին ամենէն լաւ լացող «լացող-կին»ը կը բերէին: Հարսնիքին՝ ամենէն լաւ երգող երիտասարդը շատ անգամ գէշ աչքի էր եկեր: Ու հոյն իսկ կը պատմեն թէ տաքէն հեւացող սչխարի հօտ մը՝ ծարաւէն պապակած՝ բլրակէ մը վար առուակի մը վրան թափելու ատեն՝ հովիւն իր սրինգին երգովը ետ է դարձուցեր...:

★ ★ ★

Հետաքրքրութեան գահացումս ալ իր հոգեկան հաճոյքն ունի յաճախ:

Շատ դժուարութիւն չունեցայ ճանչնալու անճանօթ երգչուհին: Գրեթէ տարեկից էինք իրեն հետ. երկայնահասակ, բարակ շրթունք, երկնքի գոյն աչքերով՝ գալիահար ու հուրը խաղաղ հիմունքի մըն էր:

Մեր առաջին տեսակցութեան իսկ, պատմեց ան ինձի իր կեանքի ելեւէջները, «ու հիմա, վերջացուց, ամբողջ շաբաթ մը հոգեկան անճանապատեմեքեք վերջ՝ հանգիստի օրերէս կ'օգտուիմ. երաժշտանոցի մրցումին մասնակցելու համար»: Յետեւեւ թիւն ըսինք իրարու:

Փառիկ

Կ. ԿԱՊԵՆՅ